

Xestia lyngei

Fjällhedsfly

Fjärilar, Nattflyn

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Nära hotad (NT)
B1c(iv)+2c(iv)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Lepidoptera (fjärilar), **Familj:** Noctuidae (nattflyn), **Släkte:** *Xestia*, **Art:** *Xestia lyngei* - fjällhedsfly (Rebel, 1923) **Synonymer:** *fjällhedfly*

Kännetecken

En liten svartgrå nattflyart som hör hemma på de högsta nivåerna i fjällvärlden där växtligheten är sparsam. Arten är variabel, men hanen har på den fint gråsvartspräckliga framvingen vanligen mer tydliga svarta kanter på mittfältet och rotfältet samt svart yttre markering av sömfältet. Honans långsmalare vingar är oftare mer entonigt tecknade, men också med tydliga, vitaktiga ring- och njurfläckar. Den skiljer sig främst från den mer tydligt tecknade arten spensligt hedfly *Xestia quieta* genom att bakvingarna är ljusare, vitaktiga mot basen, och utan mörkare tvärband. Hos oss förekommer underarten *lankialai*. Vingspann 23-29 mm.

Utbredning och status

Fjällhedfly är en holarktisk art med sin utbredning i Norden starkt begränsad till de nordligaste högfjällen. Den saknas således på övriga nordkalotten och Kolahalvön samt i resten av den europeiska delen av Ryssland. I Sverige förekommer arten bara över 1000 m ö.h. i fjällen runt Abisko i Torne lappmark, från Njulla och Slättatjåkka i öster till Nissuntjärro och Tjuonatjåkka (den berömda Lappporten) i väster. Längre norrut förekommer den på fjället Pältsan som ansluter till förekomsten på fjällen i inre Troms i Norge och fjällen Saana och Guonjarvaarri i Enontekis lappmark i Finland. Den är något överraskande påträffad närmare Atlanten vid Lyngseidet vid Lyngenfjorden 1973. Världsbredningen omfattar Norden, Nova Zemlja och Östsibiriens nordligare bergsområden samt i Nordamerika från Alaska till Yukon.

Ekologi

Fjällhedfly förekommer på torra steniga fjällplatåer och sluttningar. Livsmiljön är sparsam gles växtlighet på frostvittringsgrus där kråkbär *Empetrum nigrum* är larvens värdväxt. Fjärilarna flyger främst under dagen från slutet av juni till mitten av juli. Ibland kan de påträffas in i augusti månad. De flyger vanligen nära markytan och låter sig lätt skrämmas till flykt, varvid de släpper sig för vinden. Till skillnad från många andra nattflyarter i fjällvärlden kan fjällhedfly vara talrik både udda och jämna år. Livscykeln är dock troligtvis minst tvåårig.

Hot

Arten har en starkt begränsad utbredning i både Sverige och grannländerna vilket gör den sårbar för klimatförändringar genom den globala uppvärmningen. Livsmiljön som redan befinner sig nära toppen av de fjäll den förekommer på kan i framtiden genomgå stora förändringar i artsammansättningen av växter. En ökad årsnederbörd kan leda till kortare snöfri period och att idag torrare miljöer förändras till fuktiga/våta miljöer med sippervatten.

Åtgärder

Fjällhedfly bör övervakas i främst det välbesökta Abiskoområdet.

Litteratur

- Aarvik, L., Berggren, K. & Hansen, L.-O. 2000. *Catalogus Lepidopterorum Norvegiae*. Zoologisk museum, Oslo.
- Aarvik, L., Hansen, L.-O. & Kononenko, V. 2009. *Norges sommerfugle - Håndbok over Norges dagsommerfugler og nattsvärmere*. Norsk Entomologisk forening, Oslo.
- Douwes, P., Kaaber, S., Nordström, F., Opheim, M. & Sotavalta, O. 1969. *De fennoskandiska och danska nattflynas utbredning*. C.W.K. Gleerups förlag, Lund.
- Fibiger, M. 1993. *Noctuidae Europaea vol. 2. Noctuinae II*. Entomological Press, Sorø.
- Fibiger, M. 1997. *Noctuidae Europaea vol. 3. Noctuinae III*. Entomological Press, Sorø.
- Grönblom, T. 1966. *Schöyenia* (Archanarta) lankialai n. n. für *S. glacialis* n. praeoccup. (Lep. Noctuidae). *Ann. Ent. Fenn.* 32: 308.
- Johansson, R. & Svensson, I. 1968. Pältsa-expeditionen 1964 (Lepidoptera). *Opusc. ent.* 33: 119-128.
- Lankiala, E. 1937. Eine neue arktische *Schöyenia*-Art (Lep. Noctuidae) aus Finnisch-Lappland. *Ann. Ent. Fenn.* 3: 13-17.
- Mikkola, K., Lafontaine, J.D. & Kononenko, V.S. 1991. Zoogeography of the Holarctic species of the Noctuidae (Lepidoptera): importance of the Beringian refuge. *Entomol. Fennica* 2: 157-173.
- Nordström, F. 1953. *Catalogus Insectorum Sueciae; III Macrolepidoptera. Additamenta. Opusc. ent.* 18: 75-87.
- Ryrholm, N. & Ohlsson, A. 1999. Intressanta fynd av fjällfjärilar i Sverige 1998. *Ent. Tidskr.* 120: 43-53.
- Ryrholm, N. & Ohlsson, A. 2000. Intressanta fynd av fjällfjärilar i Sverige 1999. *Ent. Tidskr.* 121: 47-52.

Författare

Claes U. Eliasson 2010.